



Kommunledningsförvaltningen
Maria Ekblad
maria.ekblad@enkoping.se

Uppsala tingsrätt

Svar på stämmningsansökan i mål nr. T 6775-24

Kärande

Travicom AB
Härkeberga – Ekeby 18
745 96 Enköping
org nr 559180-2391

Ombud Advokat Christian Härdgård och bitr.jur. Ophelia Wigström vid
Advokatfirman Delhi.

Svarande

Enköpings kommun
Org.nr. 212000-0282
745 34 Enköping

Inställning

Enköpings kommun (i det följande Kommunen) bestrider bifall till Travicom AB:s talan.

Kommunen yrkar ersättning för rättegångskostnader med belopp som senare kommer anges.

Rättslig grund för bestridandet

I första hand anförs att Kommunen inte bär ansvar för kommunalförbundets agerande, eftersom detta utgör ett självständigt subjekt. Kommunen kan inte hållas ansvarig för ett kommunalförbunds agerande, så ej heller i skadeståndsrättsligt hänseende. Detta följer av 3 kap. 1 § andra stycket skadeståndslagen (1972:702), SkL, i förhållande till kommunalförbundets rättsliga ställning som egen juridisk person. Kommunen bär inte heller något solidariskt ansvar med Håbo kommun.

I andra hand invänder Kommunen mot påstått felaktigt eller försumligt agerande och finner inte att de omständigheter som anförs av Travicom AB (i det följande

Travicom) kunde grunda ansvar för skada. Kommunalförbundets agerande har varit rättsenligt och legat inom det godtagbara området för myndighets agerande.

Utveckling av grunderna

Bakgrund och rätt att företräda Kommunen

Travicom har genom sitt ombud stämt Håbo kommun och Enköpings kommun (i det följande Kommunerna) och därvid yrkat att tingsrätten ska förplikta Kommunerna att solidariskt till Travicom betala 1 496 250 kronor jämte ränta enligt räntelagen.

Travicom menar att Kommunerna, enligt 3 kap. 2 § SkL, ska bli solidariskt ersättningskyldiga för den skada som kommunalförbundet Räddningstjänsten Enköping-Håbo (i det följande Räddningstjänsten) har förorsakat bolaget genom att agera felaktigt eller i vart fall försumligt vid myndighetsutövning.

Kommunerna beslutar var för sig om sitt respektive svaromål. Enligt 6 kap. 15 § kommunallagen (2017:725), KL, har kommunstyrelsen en allmän processbehörighet åt kommunen i alla mål och ärenden, om inte någon annan ska företräda kommunen på grund av lag eller annan författning eller beslut av fullmäktige. Det saknas så väl sådan specialreglering som beslut av kommunfullmäktige för aktuellt ärende. Kommunstyrelsen har således rätt att lämna detta svaromål för Kommunen.

Innebörden av att Räddningstjänsten är ett kommunalförbund

Det är i målet ostridigt att Räddningstjänsten är ett kommunalförbund och att dess medlemmar är Kommunerna.

Enligt Travicom *"ansvarar [kommunerna] för när ett kommunalförbund agerar felaktigt eller försumligt i sin myndighetsutövning"*¹. Kommunen bestrider detta. Till stöd för sitt påstående hänvisar Travicom i fotnot 2 till Schultz, avsnitt "Inledning". Något stöd i angiven källa för påståendet finns emellertid inte. Mot bakgrund av detta och liknande påståenden i stämningsansökan önskar Kommunen förklara innebörden av ett kommunalförbund och vilket förhållande ett sådant förbund har till sina medlemmar.

Enligt 3 kap. 8 § KL får kommuner bilda kommunalförbund och lämna över skötseln av kommunala angelägenheter till sådana förbund. Av 9 kap. 2 § första stycket KL följer att om inget annat anges eller följer av bestämmelserna om kommuner i kommunallagen så tillämpas kommunallagen även för kommunalförbund. I andra stycket anges att om en specialreglerad kommunal angelägenhet blir överförd till ett kommunalförbund medför det att

¹ Avsnitt 2.1 i stämningsansökan.

specialregleringen då gäller för kommunalförbundet. Detta innebär i praktiken att om en specialreglerad kommunal uppgift blir överförd till ett kommunalförbund gäller specialregleringen i fortsättningen för kommunalförbundet och inte för den berörda kommunen, trots att speciallagen har kommunen som adressat.² Förenklat kan man säga att kommunalförbund är ett slags specialkommun för den eller de kommunala uppgifter som medlemmarna har gett förbundet.³

Både frivilliga och obligatoriska kommunala uppgifter får överlämnas till ett förbund.⁴ Ett kommunalförbund får även utan särskilt lagstöd ha hand om myndighetsutövning och andra uppgifter som är specialreglerade. Förbundet är en egen förvaltningsmyndighet för vilken t.ex. förvaltningslagen och offentlighetsprincipen gäller.⁵

Av förarbetena till kommunallagen framgår att ett kommunalförbund är så väl fristående i förhållande till sina medlemmar som en egen juridisk person:

”När ett kommunalförbund väl bildats har det exklusiv kommunalrättslig kompetens att sköta den eller de uppgifter som lagts över dit. Förbundet är en i förhållande till sina medlemmar fristående juridisk person. Förbundets medlemmar (=dess bildare) förlorar motsvarande kompetens i och med att uppgiften förs över från dem till förbundet. Medlemmarna av ett kommunalförbund har således inte någon direkt politisk påverkan på förbundets löpande verksamhet. Den politiska styrningen sker inom förbundet.”⁶

Kommunalförbund har således egen rättskapacitet.⁷

Avgränsningen av förbundets verksamhet sker vid utformning av dess förbundsordning. I de fall där hela verksamheten är överlämnad på förbundet har förbundet också hela det juridiska och politiska ansvaret.⁸

Den ärendehandläggning och beslutsfattande som Räddningstjänsten enligt Travicom utfört felaktigt eller försumligt faller inom det ansvarsområde som Räddningstjänsten fått som kommunalförbund. Detta följer av Räddningstjänstens

² Kommentar till 9 kap. 2 § kommunallagen, Olle Lundin och Tom Madell, Norstedts Juridik, digital version för JUNO.

³ Kommentar till 3 kap. 8 § kommunallagen, Olle Lundin och Tom Madell, Norstedts Juridik, digital version för JUNO.

⁴ Kommunallagen med kommentar och praxis, Sveriges kommuner och regioner, Dalman, Persson, Wikell mfl, sjätte upplagan, sid 397.

⁵ kommentar till 3 kap. 8 § kommunallagen, Olle Lundin och Tom Madell, Norstedts Juridik, digital version för JUNO samt Sveriges kommuner och regioners kommentar till kommunallagen, sjätte upplagan, sid 398.

⁶ prop 1996/97:105 sid 32

⁷ Kommunallagen med kommentar och praxis, Sveriges kommuner och regioner, Dalman, Persson, Wikell mfl, sjätte upplagan, sid 397.

⁸ Kommentar till 3 kap. 8 § kommunallagen, Lexino, Johan Höök, avsnitt Rättsläget

förbundsordning (dnr 2023/01175), enligt vilken kommunalförbundet ska fullfölja de skyldigheter som åvilar medlemmarna enligt lag (2003:778) om skydd mot olyckor och lag (2010:1011) om brandfarliga och explosiva varor.

Skillnaden mellan en kommunal nämnd och kommunalförbund

Utöver vad som ovan redovisats anför Travicom till stöd för sin uppfattning om att Kommunerna är rätt ansvarssubjekt att " [...] korrekt ansvarssubjekt för skadeståndsskyldighet som uppstår i enlighet med 3 kap. 2 § SkL är kommunen **och inte den nämnd** som förfarit felaktigt i sin myndighetsutövning" (Kommunens fetmarkering).⁹

Det stämmer i sak att det är kommunen som är korrekt ansvarssubjekt enligt 3 kap. 2 § SkL när en kommunal *nämnd* agerat felaktigt eller försumligt vid myndighetsutövning. Det finns emellertid en grundläggande – och här avgörande – skillnad mellan en nämnd och ett kommunalförbund.

En kommunal nämnd är visserligen precis som ett kommunalförbund en egen förvaltningsmyndighet men den ingår, till skillnad mot ett kommunalförbund, i den juridiska person som kommunen utgör. Det är kommunfullmäktige som - utöver vad som följer enligt lag - beslutar om vilka nämnder som ska finnas och vilka ansvarsområden respektive nämnd ska ha. Att en nämnd är underställd kommunfullmäktige framgår bl.a. av regleringen i 5 kap. 1 § KL enligt vilken vissa beslut inte får tas av nämnd, även inom dess ansvarsområde, om beslutet är av sådan dignitet att det måste tas av kommunens fullmäktige. En nämnd blir således, precis som Travicom påtalar, inte självständigt skadeståndsrättsligt ansvarig enligt 3 kap. 2 § skadeståndslagen, utan det blir kommunen som juridisk person.

Med anledning av att vissa kommuner gått samman och utför sin räddningstjänst genom en så kallade *gemensam nämnd* önskar Kommunen även kort förklara att en gemensam nämnd inte ska sammanblandas med ett kommunalförbund. För en gemensam nämnd gäller samma regler i kommunallagen som för en nämnd - en gemensam nämnd är således inte en egen juridisk person så som ett kommunalförbund är.

Att Travicom förefaller grunda sin uppfattning om rätt partsställning i målet baserat på vad som gäller för nämnd kommer även till uttryck i stämningsansökans avsnitt 5.10 i kombination med dess referens. I avsnittet skriver Travicom att "*Kommunerna ska [...] svara för den ekonomiska skada som förorsakats [...] av Räddningstjänstens felaktiga handläggning*" och till stöd för påståendet hänvisas i fotnot 12 till Schultz avsnitt 2.1. Det finns emellertid inget i angiven källa som ger stöd för Travicoms påstående utan enbart en formulering om att "[...] *det är*

⁹ Se avsnitt 5.8 i stämningsansökan.

kommunen, inte nämnden, som är korrekt ansvarssubjekt." (Kommunens fetmarkering).

Som ovan framgår är det alltså en väsentlig skillnad mellan en kommunal nämnd och ett kommunalförbund. Travicoms argument om att en kommun bär skadeståndsrättsligt ansvar för en nämnds agerande har således, enligt Kommunen, ingen bäring i aktuellt mål som gäller ett kommunalförbunds agerande och eventuella ansvar enligt skadeståndslagen.

Skadeståndsrättsligt ansvarssubjekt enligt 3 kap. 1 § andra stycket skadeståndslagen

Utöver vad som ovan beskrivits anför Travicom att "Enligt 3 kap. 2 § SkL är det kommunen som ska ersätta skador orsakade av verksamheter som hör till kommunen. Bestämmelsen **har utvidgats** så att **kommunalförbund faller in under kommunens ansvar**"¹⁰ (Kommunens fetmarkering). Till stöd för påståendet finns i fotnot 9 en referens till Bengtson & Strömbäck avsnitt 3:2.1.

Gissningsvis åsyftar Travicom med sin källhänvisning till följande text i refererat avsnitt: "Paragrafen innebär ett utvidgat skadeståndsansvar för vissa offentliga rättssubjekt, främst staten och kommun (**varmed enligt 3:1 2 st. likställs landsting och kommunalförbund**)". (Kommunens fetmarkering).

Travicoms slutsats om att "*Bestämmelsen har utvidgats så att kommunalförbund faller in under kommunens ansvar*" är enligt Kommunen felaktig och saknar stöd i så väl åberopad källa som i 3 kap. 1 § andra stycket SkL.

Tvärtemot menar Kommunen att det följer direkt av ordalydelsen i 3 kap. 1 § andra stycket SkL att ett kommunalförbund bär ett *eget* skadeståndsrättsligt ansvar, skilt från dess medlemmar. Andra stycket lyder "*I fråga om skadeståndsansvar för staten eller en kommun gäller även det som sägs nedan i detta kapitel. Det som där sägs om en kommun gäller också en region och ett kommunalförbund*" (Kommunens fetmarkering).

Kommunen menar att andra meningen i stycket inte kan förstås på något annat vis än att de regler som gäller för en kommun enligt tredje kapitlet skadeståndslagen också ska gälla för kommunalförbund.¹¹ Att så är reglerat i skadeståndslagen följer, enligt Kommunen, av att ett kommunalförbund – som ovan förklarades – kommunalrättsligt ses som en specialkommun och som bär eget ansvar för de uppgifter som överlåtits till dem. Den sista meningen i andra stycket skulle, enligt Kommunen, sakna innebörd om det förhöll sig så som Travicom gör gällande, det vill säga att kommunalförbund "faller in under kommunens ansvar".

¹⁰ Se avsnitt 5.8 i stämningsansökan.

¹¹ Se även prop. 1972:5 s. 514 f.

Mot bakgrund av det ovan anförda menar Kommunen att då ett kommunalförbund är en egen juridisk person, skild från sina medlemmar, är dess medlemmar inte skadeståndsrättsligt ansvariga för förbundets agerande samt att detta även framgår av 3 kap. 1 § andra stycket SKL.

Sammanfattning och fortsatt handläggning

Kommunen bestrider kärandes yrkande på den grund att Kommunen saknar skadeståndsrättsligt ansvar för Räddningstjänsten, som obestridligen är ett kommunalförbund. Ett kommunalförbund utgör en egen juridisk person, skild från de kommuner som en gång bildat förbundet och bär, enligt så väl kommunallagen som skadeståndslagen, ett eget ansvar för sitt agerande. Vad Travicom i mångt och mycket anfört till grund för sin talan beträffar kommunala nämnder och ändrar inte Kommunens uppfattning.

Innan Kommunen utvecklar sitt bestridande i övrigt önskar Kommunen att tingsrätten genom mellandom prövar frågan om Kommunens ansvar för kommunalförbundets agerande men även påstått solidariskt ansvar med Håbo kommun, om sådan fråga vore aktuell att pröva. Eftersom frågan om kommunalförbundets ansvar saknar samband med omständigheter över vilka kunde krävas bevisning och det i själva frågan om förbundets agerande däremot är fråga om en relativt omfattande prövning med bevisning och ett stort antal sakomständigheter, över vilka synes råda oenighet, skulle stora processekonomiska vinster kunna vinnas genom en särskild prövning av frågan om Kommunernas ansvar för kommunalförbund.

Innan tingsrätten tagit ställning till begäran om mellandom och eventuellt meddelat sådan önskar kommunen avvakta med att utveckla grunderna för bestridandet i övrigt. Det ska dock på nytt framhållas att kommunen förnekar felaktigt eller försumligt agerande. Kommunen noterar även att viss fråga är under prövning i länsstyrelsen, vilken kunde påverka prövningen. Även av det skälet finns anledning att avvakta med prövningen i övrigt.

Eftersom frågan om Kommunens ansvar för kommunalförbunds agerande inte omfattar tvistig omständighet över vilken bevisning kunde krävas, åberopas för närvarande inte någon bevisning men Kommunen avser att återkomma med bevisuppgift, om prövningen skulle fortsätta i de delar där tvistiga omständigheter föreligger.

Om handläggningen av målet

Kommunen föreslår att målet i mellandomsdelen avgörs utan huvudförhandling.

Övrigt

Kommunstyrelsens beslut att lämna svaromål enligt det här ingivna bifogas.